

KONFERENCIJA EVROPSKOG DRUŠTVA ZA ISTRAŽIVANJA U OBLASTI OBRAZOVANJA ODRASLIH (ESREA 2007)

U periodu od 20. do 23. septembra 2007. godine, na Univerzitetu u Sevilji u Španiji održana je Konferencija Evropskog društva za istraživanja u oblasti obrazovanja odraslih (European Society for Research on the Education of Adults – ESREA).¹ Tema konferencije bila je „Izazovi socijalnih i kulturnih različitosti u obrazovanju odraslih: razlike u životnom stilu, kulturi, obrazovanju i pismenosti”.

Kulturne razlike između evropskih zemalja nešto su na šta je Evropa navikla. Isto tako je i obrazovanje odraslih u evropskim zemljama veoma raznovrsno, ali je u ovom sektoru neophodno ostvariti minimum jedinstva. Diskurs doživotnog učenja i društva koje uči nastao je kao odgovor na probleme nastale u procesu prelaska sa industrijskog na postindustrijsko društvo, odnosno društvo znanja. Postavlja se pitanje kako živeti u društvu koje se stalno i rapidno menja. U društvu koje karakteriše fragmentacija, različitosti, rizici, nerazumevanje i konflikti, svakodnevni život pojedinca u odnosima sa kolegama na poslu, susedima i lokalnom zajednicom predstavlja posebno iskustvo. Pred obrazovanjem odraslih je izazov kako da ojača kapacitet za prilagođavanje socijalnim i kulturnim različitostima, kako na individualnom, tako i na kolektivnom nivou.

Rad preko sto učesnika Konferencije organizovan je u šest tematskih blokova:

1. Razumevanje razlika u pogledu pismenosti u procesu modernizacije u Evropi
2. Aktivni građani i društveno angažovanje
3. Narativna i biografska istraživanja
4. Migracija, manjinske grupe i socijalna ekskluzija
5. Učenje i rad
6. Lokalni i regionalni održivi razvoj.

¹ <http://www.congreso.us.es/cesrea/index.html>

Razumevanje razlika u pogledu pismenosti u procesu modernizacije u Evropi

U okviru prve tematske grupe otvorena su sledeća pitanja: na koji način obrazovanje odraslih pomaže ovladavanju različitim formama pismenosti koje su neophodne da bi se razumele socijalno-klasne, polne, etničke i religijske razlike koje razdvajaju zajednicu na lokalnom, regionalnom, nacionalnom i evropskom nivou; da li ova kulturna i socijalna različitost problematizuje tradicionalno razumevanje pismenosti kao umeća čitanja i pisanja; koje su manifestacije „nove pismenosti” u svakodnevnom životu i Evropljana i emigranata u kontekstu multikulturnog evropskog društva; da li savremeni mediji pomažu da se razumeju i razreše konflikti; na koji način na svakodnevni život utiču novi mediji, Internet i popularna potrošačka kultura, zajedno sa rastućim tržištem produkata koji su u funkciji samostalnog učenja; da li je učenje „bliže kući” ili je svakodnevno učenje u privatnoj sferi pod snažnim uticajem tržišta.

Uvodno izlaganje „Pismenost u baroknom društvu: kulturno-istorijski pristup” pripremio je J. D. Ramirez, profesor na Univerzitetu u Sevilji. Profesor Ramirez je naglasio da je nepismenost endemski problem u mnogim zemljama Evrope i Latinske Amerike. Primer Španije je paradigmatički. Na kraju sedamdesetih, posle 38 godina Frankove diktature, samo je u Andaluziji bilo pola miliona nepismenih, a slična je situacija bila i u drugim regijama. Primer Latinske Amerike još je dramatičniji. Politička i ekonomska kriza osiromašila je društvo i gotovo uništila državni sistem obrazovanja. Koreni opšte nepismenosti nalaze se, smatra Ramirez, ne samo u siromaštvu i nerazvijenosti institucionalnih mehanizama demokratskog društva; njih treba tražiti u kulturno-istorijskom polju – u slučaju Španije i Latinske Amerike, u činjenici da katolička crkva nije uspela da pismenost ustoliči kao deo svoje misije i da je u vekovnom sukobu sa protestantizmom zadržala rigidan odnos prema pismenosti i čitanju svetih knjiga. Odbijanje narodnog jezika i zadržavanje latinskog kao jezika crkve imalo je negativne posledice – nepismeno stanovništvo veru je usvajalo putem propovedi i likovnih predstava, koje su u periodu baroka zamenile knjigu.

Učesnici prve tematske sesije izložili su sledeće radove: J. B. Duarte „Obrazovanje odraslih – izvori koji nedostaju”, P. S. Gussinyer „Ideje Sol Ferera o učenju odraslih”, E. Andersson (Univerzitet u Geteborgu), I. Landström (Univerzitet u Linkepingu) i A. Laginder (Univerzitet u Linkepingu) „Učenje i svakodnevni život – prevazilaženje granica”, A. Jamieson (Univerzitet u Londonu) „Odrasli u visokom školstvu – motivacija i postignuće”, S. Tose „Različito razumevanje obrazovanja odraslih i potreba za terminološkim razjašnjenjem”, F. F.

Laot „Film kao izvor u obrazovanju odraslih”, A. Nizinska (Univerzitet u Varšavi) „PRILHE projekat Grundvig u Poljskoj”, H. S. Olesen (Roskild Univerzitet) „Bergerova i Lakmanova napomena”, L. Jogi (Univerzitet u Talinu) „Koncept doživotnog obrazovanja u Estoniji iz ugla eksperata, političara i odraslih koji uče” i M. de Fátima (Državni univerzitet u Parani) „Proces samoosvešćivanja, mladi i obrazovanje odraslih”.

Aktivni građani i društveno angažovanje

U okviru druge tematske sesije, radovi su se odnosili na sledeća pitanja: da li su novom globalnom i transnacionalnom evropskom društvu potrebni informisani, aktivni i „politički pismeni” građani; da li je koncept građanskog društva u opasnosti u uslovima kada država i tržište distribuiraju i „potrebe” i sredstva da se potrebe zadovolje; zašto je aktivan građanin važan u uslovima snažnog uticaja globalizacije na održivi razvoj; da li ovo uključuje sposobnost da se razlikuju privatni interes i javno dobro, da bi se pored ličnih zadovoljili i zajednički interesi.

U ovom tematskom bloku učestvovali su: A. Fejes (Linkoping univerzitet) „Upravljanje doživotnim obrazovanjem u doba neoliberalizma”, G. K. Zarifis (Aristotelov univerzitet) „Uloga univerziteta u promovisanju socijalne pravde, slobode i mira”, L. De Droogh, G. Verschelden, M. B. De Bie (Univerzitet u Gentu) „Građanstvo u kontekstu obnavljanja urbanosti”, J. Crowther, I. Martin i M. Shaw (Univerzitet u Edinburgu) „Šta se dogodilo sa obrazovanjem odraslih za demokratiju?”, W. Jütte i M. Bron Jr (ESREA) „Akademsko znanje u evropskom kontekstu”, M. Bron Jr. i F. Helmut „Obrazovanje odraslih za demokratiju – izveštaj iz deset zemalja”, E. M. da Costa Veloso „Rasprava o socijalnim i kulturnim različitostima – studija o Univerzitetu za treće doba u Portugalu”, H. Ahl „Studije roda – sporedni efekti upotrebe studije slučaja u obrazovanju odraslih” i J. Kaplan i P. Carré (Univerzitet u Parizu X) – „Aktivno građanstvo u XXI veku u centralnoj Evropi”.

Narativna i biografska istraživanja

U okviru trećeg tematskog bloka, otvorena su sledeća pitanja: na koji način se biografska istraživanja i istraživanja „lične istorije” koriste u studijama o socijalnim i kulturnim razlikama; da li je veština da se „ispriča priča o sebi” srž „biografske pismenosti”; koliki je značaj „biografske pismenosti” u sferi od-

nosa sa drugima, u porodičnom životu, prijateljstvima, obrazovanju, radnom mestu, religiji, polu, generacijama.

O ovim pitanjima radove su izložili: A. B. Guerrero i A. R. C. Gutiérrez „Životna istorija i emocionalno vaspitanje odraslih”, A. A. Alvarez „Naracije o životu i nasleđu – metod istraživanja u obrazovanju odraslih”, L. West (Univerzitet Kenterberi) „Autobiografska pismenost – refleksija o istraživanju programa podrške porodicama u marginalizovanim zajednicama u Ujedinjenom kraljevstvu”, R. Ligus (Univerzitet u Donjoj Šleziji) „Genealogija porodice i konstruisanje individualnog identiteta”, M. D. J. Jiménez „Autobiografske naracije i formativni proces egzistencijalnih promena”, L. Formenti (Univerzitet u Milanu) „Autobiografija – zajednica reflektuje o sebi”, S. Mansfield (Univerzitet u Dandiju, Škotska) i K. McArdle (Univerzitet u Aberdinu, Škotska), „Biografija – istraživanje kao pedagogija ili pedagogija kao istraživanje”, J. G. Monteagudo (Univerzitet u Sevilji) „Autobiografski pristup u obrazovanju odraslih”, R. Evans (Univerzitet u Magdeburgu) „Učiti da se živi drugačije – učenje biografija različitosti i promena”, B. Merrill (Univerzitet u Varviku) i L. West (Univerzitet Kenterberi) „Biografski pristup u istraživanju obrazovanja i učenja odraslih širom Evrope – izazovi, različitosti i postignuća u unapređivanju odnosa u Evropi”, A. M. Costa e Silva (Univerzitet u Minhu, Portugal) „Društveno-profesionalni svet i identiteti”, I. L. Górriz i M. D. J. Jiménez (Univerzitet u Sevilji) „Zajednički, empatijski i naučni rad u narativnom autobiografskom istraživanju koji rezultira suštinskim promenama” i I. L. Górriz (Univerzitet u Sevilji) „Dnevnik kao narativni instrument introspekcije na univerzitetu”.

Migracija, manjinske zajednice i socijalna ekskluzija

U okviru četvrte tematske sesije, radovi su se odnosili na sledeća pitanja: da li je migracija najočiglednija manifestacija uticaja globalizacije na svakodnevni život; da li postoje razlike između „stare” i „nove Evrope”; kakav je uticaj istorije evropskih zemalja kao kolonijalnih sila na imigracione zajednice koje su se „vratile kući”; koje su posledice migracionog talasa iz mediteranskih zemalja iz pedesetih i šezdesetih godina; na koji način evropsko društvo odgovara na probleme političke i ilegalne emigracije; kakav značaj u novim zemljama Evrope ima njihova složena istorija stalnih promena državnih granica u periodu između dva svetska rata i posledično stvaranja nacionalnih manjina; na koji način se baltičke i zemlje centralne Evrope nose sa problemom otvorenih granica i iseljavanja; na koji način „stare” evropske članice prihvataju novopridošle imigrantske zajednice.

O ovim pitanjima radove su izložili: B. Jezierska „Obrazovanje i socijalizacija zatvorenika”, B. Schmidt „Obrazovanje i interesovanja starih”, D. Erickson i D. Hirshberg (Univerzitet u Aljasci) „Obrazovanje na Univerzitetu Aljaska”, A. S. Vicente (Univerzitet Murcia) „Obrazovanje odraslih i kulturne razlike: mogućnost za dijalog i razumevanje”, G. Lassbo (Univerzitet u Geteborgu) „Ekskluzija ili inkluzija – profesionalni balans u socijalnom kontekstu”, A. A. Sipitanou „Na koji način polaznici škola koje pružaju još jednu šansu vide ulogu žene u društvu i ulogu doživotnog obrazovanja”, M. C. Díaz (Univerzitet u Huelvi) „Socijalna participacija u Huelvi (Španija) – Integralni plan Distrikta V”.

Učenje i rad

U petoj tematskoj sesiji otvorena su sledeća pitanja: na koji način globalizacija i regionalizacija utiču na reorganizaciju radnih mesta, zaposlenost, obrazovanje na radu i fleksibilnost radnog života; da li naglašavanje „individualne zapošljivosti” čini „novu pismenost” u sferi rada; da li je tržište rada postalo transnacionalno; kakva je uloga plaćenog i neplaćenog rada u potrazi za balansom između života i rada u kontekstu novog stila života koji karakteriše fleksibilnost; koje su posledice produžavanja radnog veka na starije doba u oblasti obrazovanja odraslih.

U ovom tematskom bloku učestvovali su: E. Figueira (Univerzitet u Ivo-ri), F. B. Entonado (Univerzitet u Ekstremaduri) i M. Lucero (Univerzitet u Ekstremaduri) „Učešće odraslih u doživotnom profesionalnom obrazovanju u Alenteji (Portugal) i Ekstremaduri (Španija)”, F. Dochy i H. Baert (Univerzitet u Leuvenu) „Učenje odraslih u programima koji su usmereni na razvijanje kompetencija – fenomenološka studija”, O. B. Ure „Učenje odraslih da se zaposle: nacionalno iskustvo i njegova relevantnost za druge evropske zemlje”, P. Andersson (Univerzitet u Linkopingu) „Vrednost prethodnog učenja – razvijanje kompetencija zdravstvenih radnika u Švedskoj”, K. Forrester (Univerzitet u Lidsu) „Razumevanje tržišta radne snage, obrazovanja i demokratije – slučaj Britanije”, I. C. P. S. Gomes, I. M. A. M. Figueiredo i J. L. Coimbra „Individualni razvoj u obrazovanju odraslih”, H. S. Olesen (Roskild univerzitet) „Profesije i zanimanja – kolektivni radni identitet”, I. Landström, G. Jedeskog i P. Andersson (Univerzitet u Linkopingu) „Četiri švedska programa obrazovanja odraslih – slike korisnika ICT”, C. Chaib (Univerzitet u Jenkepingu) „O razlici između teorije i prakse u profesionalnom obrazovanju”, A. Hallqvist (Univerzitet u Linkopingu) „Pragmatizam i izazovi promene posla”, S. A. Costa i S.

R. M. Jardim „Obrazovanje poljoprivrednika na severozapadu Bahije: iskustvo PRONERA”.

Lokalni i regionalni održivi razvoj

Poslednji, šesti tematski blok usredsređen je na sledeća pitanja: da li se učenje u uslovima socijalnih i kulturnih različitosti manifestuje na život pojedinaca i zajednice; koliko se zapravo uči u porodici i lokalnoj zajednici; koje su implikacije razlika u strukturi porodica i domaćinstava na socijalnu inkluziju pojedinaca; na koji način Evropljani i imigranti organizuju obrazovanje odraslih; koje su posledice ovih razlika na održivi razvoj, socijalni i kulturni; na koji način strateško partnerstvo u finansiranju regionalnog i lokalnog razvoja utiče na obrazovanje odraslih i socijalnu inkluziju.

U ovom tematskom bloku učestvovali su: V. Uzelac, A. Pejčić i D. Andić „Pedagoški pristup obrazovanju za održivi razvoj u školama za medicinske sestre i učitelje u Hrvatskoj”, P. Guimarães, R. Oliveira i M. L. Dionísio (Univerzitet u Minhu) „Učenje za život”, A. Walstab (Univerzitet u Melburnu) „Odrasli i obrazovanje u zajednici u Viktoriji, Australija – razlike u učenju”, A. Fragoso (Univerzitet u Algarvi) i E. Lucio-Villegas (Univerzitet u Sevilji) „Lokalni razvoj i medijacija – slučaj S. Bartolomea de Mesine (Portugal)”, T. Fenwick i P. Walter „Obrazovanje za ekološku odgovornost u zajednici i na radnom mestu”, E. Kurantowicz „Učenje u lokalnoj zajednici – strategije razvoja”, L. Eiksso (Univerzitet u Linkopingu) i M. Terrasêca (Univerzitet u Portu) „Obrazovanje mladih i lokalna zajednica”.

K.P.